

"Perdesiz kabza-i tasarrufunda tutması" deniliyor. Devamında "İlâçlara hâsiyetleri veren ve tesiri halk eden, ancak o Şâfi-i Hakikîdir." şifada ilaç perde değil mi?

Allah kainattaki icraat ve işini sebepler vasıtası ile görüyor. Dolayısı ile kainatta her netice ve sonucun bir sebep vasıtası ile olması adetullahtandır. Yani Allah'ın değişmez bir prensibidir. Lakin sebepler adi ve basit iken, zahiren sebeplerden hasil olan netice ve sonuçlar gayet derecede mükemmel ve sanatlı oluyor. Böyle olmasının hikmeti, yani **sebeplerin basit, sebepten hasil olan neticenin mükemmel olması** ise, insanın sebeplere takılıp, neticeleri sebepten bilerek şirke ve şükürsüzlüğe gitmemesidir. Buna rağmen insanların ekserisi sebeplerin arkasında Allah'ın kudret elini ve isimlerini göremiyor, ya şirke düşüyor ya da gafletle sebeplere perestiş ediyor.

Allah insanların bu zaaf ve gafletini ortadan kaldırmak için, en büyük ve umumi nimetlerine kuvvetli ve kalın sebepleri takmamış. Bu büyük ve umumi nimetlerin en birincisi de **varlık** ve **hayattır**. Allah bu iki nimetin gönderilme vasıtaları olan sebepleri görünmeyecek kadar şeffaf ve adi olarak tayin etmiş. **Hatta hayatın bugün tam anlamı ile bilinen ve görünen bir sebebi keşfedilmiş değildir.**

Mesela anne karnındaki cenine hayatın nasıl ve ne şekilde girdiği tam anlamı ile bir muamma ve sebepsiz gibi duruyor. Bilim adamları da bu hususta net ve berrak bir sebep gösteremiyorlar. Bu da gösteriyor ki, hayat nimeti kainatta cari olan sebep sonuç zincirinin aksine, sebepsiz ve vasıtasız olarak Allah'ın kudretinden geliyor. Elma ağaç eli ile, cenin ve ceset anne ve baba eli ile, ısı ve ışık güneş vasıtası ile geliyor ve gönderiliyor; ama hayat ne ile geliyor, hangi sebep eli ile gönderiliyor? Bunun sebepler noktasından bir izahı yoktur. Tek izahı, sebepsiz ve doğrudan Allah'ın kudretinden hasil oluyor manasıdır.

Hayat, vücut, nur, iman ve hidayet gibi nimetlerde ister zahiren olsun, ister batinen olsun, hiçbir kusur, hiçbir çirkinlik, hiçbir noksan olmadığı için, sebepler araya girmiyor. Ya da sebeplerin araya girmesine lüzum kalmıyor. Zira bu nimetler her yönü ile rahmet ve lütufturlar. Diğer nimetlerde bu vasıf ve bu münezzehiyet manası olmadığı için, sebepler devreye giriyor ki, kusur ve eksikleri üstlerine alsınlar, şikayet ve çirkinliğin Allah'a gitmesine perde ve paratoner olsunlar.

Hayatın oluşması ve meydana çıkması o kadar ince ve latif ki, hayata vesile olan sebepler bu incelik ve letafet içinde kayboluyor ve Allah'ın isim ve sıfatlarının hayat üstünde parlak bir şekilde görünmesine zemin hazırlıyorlar. Diğer nimetlere vesile olan sebepler kesif olduğu için, hayat kadar latif ve ince bir şekilde Allah'ın isimlerini sahneleyemiyorlar. Hayat nimeti adeta sebepsiz bir şekilde direkt olarak Allah'ın

kudreti ile temas halindedir. Fen ve felsefenin hayata sebep bulmakta zorlanması bu yüzdendir. Allah hayat gibi, mülk ve melekut ciheti şeffaf olan nimetlerin sebebini ince ve latif olarak yaratmış ki, insanlar bu gibi nimetlerde direkt olarak Allah'ın isim ve sıfatlarını görüp bilsin ve ona şükürde bulunsun.

Hayatın sebepsiz olmasını, hayata sebep olan şeyin çok ince ve latif olması şeklinde de anlayabiliriz. Öyle ki, o ince ve latif sebebe bakıldığında Allah'ın kudret eli aşık ve berrak bir şekilde görünür.

Yağmurun gelmesi, güneş gibi bir nizama tabi değildir. Bilim adamları güneşin bir senelik hareketlerini kaideye binaen tam ve eksiksiz ifade edebilirlerken, yağmur için ancak kısa vadeli tahminlerde bulunabiliyorlar. Bu da yağmurun kanun ve nizama tabi olmayıp, direkt olarak İlahi meşiete tabi olduğunu gösterir ki, "**sebepsiz**" ifadesi bu manaya matuftur. Yoksa yağmur tamamen sebepsiz gönderiliyor demek değildir.

"Perdesiz ve sebepsiz" kelimelerini bütünü ile sebep ve perdeden yoksun manasında anlamamalıyız. Ölümün zahiri çirkin, batını güzel olduğu için, Allah, musibet ve hasalıklar gibi, ölümün zahiri gerekçesini üstüne alacak kesif sebepler tayin etmiş. Bu yüzden ölüm ile hayatı aynı kefeye koymak mümkün değildir. Hayatın hem zahiri hem de batını şeffaf ve güzel iken, ölümün zahiri soğuk, batını güzeldir.

Ölümün hayat gibi sanatlı ve mahluk olmasını karıştırmamak gerekir. Evet ölüm de hayat gibi sanatlı ve mahluktur. Bu sebeple tesadüfe havale edilemez.